

Večja vsak četrtič in
večja s poštnino vred ali
v Mariboru s poštni-
njem na dom za celo le-
to 82 D, pol leta 16 D,
četrt leta 8 D. Izven Ju-
goslavije 56 D. Naroč-
nina se pošlje na uprav-
ništvo »Slov. Gospodar-
ja« v Mariboru, Koroška
cesta 5. List se do-
pošilja do odpovedi.
Naročnina se plačuje v
naprej. — Telefon inter-
urban št. 113.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5.
Rokopisi se ne vračajo.
Upravništvo sprejema
naročnino, inserate in
reklamacije.
Cene inseratov po do-
govoru. Za večkratne
oglasne primeren popust.
Nezaprite reklamacije s
poštne proste.
Čekovni račun poštne
urada Ljubljana 10.609.
Telefon interurb. št. 112.

32. številka.

MARIBOR, dne 23. julija 1925.

59. letnik.

Radičevci vstopili v Pašiče- vo vlado.

Kar pred pol letom ne bi mogel nihče verjeti, to se je zgodilo: Radičevci so se pridružili Pašičevi vladi. Početkom prejšnjega tedna je bil dogovor med srbskimi radikali in Radičevci sklenjen in podpisan. Nasledek tega je bil, da je Pašič poslal Pribečeviča in Žerjava v penzijo in je sprejel v vlado Radičevce, kateri so do-
bili 4 ministrske sedeže.

Svet se obrača. Stefan Radič je vsa leta po preobratu kričal po shodih in je na dolgo in široko pisaril po časnikih: »Republika — vsemu svetu dika!« Živela naša mirotnostna človečanska hrvatska seljaška republika! Enake blesteče izraze so uporabljali tudi pri nas na Slovenskem gostobesedni Radičevi priganjači. Pred volitvami nisi slišal družega, nego samo besede »republika, republika in zopet republika.«

In danes! Stefan Radič in njegova stranka ni samo, da je popolnoma zavrgla svojo »republiko«, ampak danes priznava monarhijo, centralistično ustavo, se laska dvoru, Radičevi ljudje hodijo pogosto celo na dvor na kosilo in so postali Pašičevi debeli prijatelji.

Dne 26., ozir. 27. marca 1925 sta voditelja Radičeve stranke dr. Superina in Pavle Radič v narodni skupščini izjavila, da Hrvati-Radičevci priznavajo vidovdanske ustavo, da ne marajo biti več republikanci, da priznavajo kralja, odobravajo sedanjo ureditev in upravo države, priznavajo armado ter celo izjavil, da Radičeva stranka zahteva, naj traja vojaška dolžnost za moške do smrti....

Kaj je Radičeve spravilo do tega, da so se odpovedali »republiki« in da so postali poslušni pomočniki Pašičevi?

Zelja, da postanejo ministri in da pridejo do korita. Cele mesece so se pogajali s srbskimi radikali, s Pašičem in njegovimi zapajniki. Radičevci so opustili zahtevo po samostojnosti Hrvatske, ali kakor so jo imenovali: »mirotnostna republika«, izdali so svoje zaveznike Slovence, Davidoviča in poštene Hrvate, ter so sklenili s Pašičem kravjo kupčijo. Samo da bi bili imenovani za ministre, ter da bi Stefan Radič bil izpuščen iz zapora in da bi se mu zopet dobro godilo.

Jako zaničljiva za Radiča in njegovo politiko je njegova izjava ali boljše rečeno, cela vrsta izjav, ki jih je 17. julija objavil beograjski dnevnik »Politika«. V teh izjavah se Radič odpoveduje reviziji ustave. »Mi ne zahtevamo«, tako izjavlja, »revizije ustave, temveč sprejemamo stališče g. Pašiča, da se ustava preizkusi 1, 2, 3 ali več let, potem pa se naj spremeni po narodni po-

trebi, ako se pokaže, da je potrebno.« Radič se je odpovedal avtonomiji: »Sporazum pomenja, da Srbi in Hrvati dobijo svojo državo, kjer se čutijo Srbi, kakor se že čutijo, in Hrvati kot v svoji hiši. V svoji hiši biti, pomenja biti gospodar. To morajo čutiti naši široki sloji, a to bodo čutili v samoupravi. Tega mnogi ne razumejo, tega ne razumejo niti zajedničarji. Zato oni niso prav razumeli, da ni važna državnopravna avtonomija, marveč je važna samouprava in da se ta ustvari po potrebah kmeta, kakor se to pokaže v praktičnem življenju.« Tako daleč je šel v svojem popuščanju, da je izjavil: »Morda ne bomo več hoteli niti samouprave, morda bomo postali i centralisti.«

Radič se je odpovedal republikanizmu. Ako je agital z republiko, je to po njegovih lastnih besedah bila samo demagogija. »Jaz sem«, tako je Radič doslovno izjavil, »že za časa Davidovičeve vlade govoril našim in zajedničarjem: postali bomo monarhisti, vsi bomo pri-segli kralju, ko minejo volitve.«

Radič se odpoveduje Srbom na ljubo celo katoliški veri. Njegove besede se doslovno glasijo takole: »Naš hrvatski narod se nikdar ne bo popolno zlił s srbskim narodom, dokler se Hrvati ne oslobodijo Rima, in to popolnoma. Jaz sem vedno razmišljal o tem, da je treba ustvariti hrvatsko cerkev, neodvisno od Rima, nacionalno cerkev, katere bi se lahko tekom časa spojila s srbsko pravoslavno cerkvijo. Znae, jaz mislim, da ni popolnega narodnega ujedinjenja brez verskega ujedinjenja. Zato mi, kateri hočemo, da izgradimo ali vsaj ustvarimo predpogoje za popolno duhovno hrvatsko-srbsko edinstvo, moramo ustvariti svojo vero. Naravno, da to sedaj ni aktualno, prešli bodo prej rodovi. Naš rod bi moral izpolniti vsaj eden predpogoj, in to je, da se Hrvati oslobodijo Rima. To se bo zgodilo v par letih, ako bomo Hrvati in Srbi složni in uredimo državo.«

Kdor čita te izjave, se mora zgražati nad cinizmom (drznostjo) človeka, ki se imenuje voditelj hrvatskega naroda. Marsičesar bi se nadejali od tako vrtoglavega in sebičnega moža, kakoršen je Stefan Radič. Toda kaj takega bi ne bili nikdar pričakovali. Tako kakor Radič, ni noben ponižal hrvatskega naroda, odkar obstoji naša država. Mi pomilujemo bratski hrvatski narod, ki praznuje letos tisočletnico svojega hrvatskega kraljestva, da ima takšnega voditelja. Čimprej izgine ta mora, ki se imenuje radičevizem, iz hrvatskega naroda, tem bolje za narod. Dokler pa ta mora ne izgine, bo narod ostal hlapec velesrbskega centralizma in nadvladstva.

Darujte za spomenik vojnim žrtvam, ki počivajo na pokopališču v Pobrežju pri Mariboru!

Proti slabemu državnemu gospodarstvu in krivičnim davkom.

Glede dvanajstin, ki so pripravljene od PP. (Pašič-Pribečevičeve) vlade za izvajanje pod RR. (radikalno-radičevsko) vlado z novim, silnim obremenjevanjem ljudstva so podali naši poslanci sledeče

odvojeno mišljenje,

to je izjavo glede državnega gospodarstva in nadvse upravičenih zahtev slovenskega ljudstva.

Od sprejetja ustave do danes se je pri nas državno gospodarstvo vodilo večinoma na podlagi dvanajstin. Odobrili so se le tri redni proračuni, dočim traja gospodarstvo na podlagi dvanajstin nad tri leta. Tak način finansiranja moramo najodločneje obsoditi, ker onemogoča uvaževanje stvarnih potreb in ker otežkoča stvarno presojo državnih dohodkov. Osobito moramo objasniti, da se omejuje kontrolno pravo parlamenta s tem, da se parlament ne obvešča pravočasno in izčrpno o načelih finančne politike, o načelih davčne politike zlasti ne o načelih valutne politike; parlamentu se onemogočuje kontrola budžeta s tem, da se ne predložijo kljub opetovanim zahtevam računski zaključki za pretekla leta, v prvi vrsti za leta po ujedinjenju, to je za leta 1919 do 1924-25.

Valutna politika

se vodi brez ozira na celokupno naše gospodarstvo, vodi se le iz vidika koristi za mali krog ljudi. Nestalnost valute, previsok kurz dinarja, ki nima notranje kupovne moči, ubija naše gospodarstvo, favorizira uvoz, a onemogoča izvoz. Posledice so: omejevanje obratovanja domače industrije, ki povzroča brezposelnost, gospodarska kriza v trgovini in obrti, zadolževanje kmečkega stanu, ki ne more vnovčiti svojih glavnih pridelkov. Dokler se ne povzdigne notranja kupna moč dinarja, pomenja porast dinarja za najširše gospodarske kroge gospodarsko zlo; nam je potrebna stabilizacija dinarja in se mora valutna politika voditi v tem pravcu.

V davčni politiki

noče vlada zapustiti že tolikokrat grajane smeri, noče pričeti z izjednačenjem davčnih bremen v celi državi v smislu čl. 116 ustave. Ne le, da se ne preneha s staro, popolnoma pogrešno davčno politiko, temveč se celo sedanji sistem še poslabšuje v škodo prečanskih krajev. V dokaz nekaj števil!

LISTER.

Zgodbe napoleonskega vojaka.

Francoski pisal Erockmann-Chatrian; preložil Al. B.

17
»Jože«, mi je rekel, »le varuj se in ne jemlji zdravil, ki ti jih dajo... Poziraj le to, kar poznaš... Kar slabo diši, ni nič prida. Ko bi nam vsak dan dali steklenico dobrega vina, bi bili kmalu zdravi. Seveda je boljše zanje, da nam s periščem ničvrednega, na vodi kuhanega zelja kvarijo želodec, namesto da bi nam dali vina.«

Ko sem mu rekel, da se bojim vročice in vsega, kar vidim, je napravil nevoljen obraz, me gledal z velikimi, sivimi očmi ter rekel:

»Jože, ali se ti meša, da se bojiš? Ali je mogoče, da bi dva taka korenjaka, kakor sva midva, umrla v bolnišnici? Kaj še... to si kar iz glave izbij!«

Pa je govoril prazne besede — zdravniki so vsako jutro, ko so hodili okrog, našli po sedem do osem mrtvih. Ta je dobil vročinsko bolezen, drugi se je prehladil, konec pa so bila vedno nosila, s katerimi so prihajali mimo bolniški strežniki. Človek nikoli ni vedel, ali naj ga zebe, ali naj mu bo vroče, da bo prav zanj.

Zimmer je rekel:

»Vsega so kriva slaba zdravila, Jože, ki jih sestavljajo zdravniki. Ali vidiš tam-le tistega dolgina? Ta se lahko pobaha, da je pomoril več ljudi kot top. Skoro bi rekel, da je nabit s kartečami in mu zažigalnica vedno gori. In tisti mali rusolasec tam-le? Jaz, če bi bil cesar, bi ga poslal k Prusom in Rusom: več ljudi bi pobil, kot cel »madni zbor.«

Gotovo bi me bil s takimi šalami spravil v smeh, ko bi ne bil vedno videl nošilnice.

Čez tri tedne se je moja kost v pleču zopet pričela celiti, rani sta se počasi manjšali in skoro nobenih bolečin nisem čutil več. Rane od sablje, ki jih je imel Zimmer na

roki in rami, so se tudi dobro celile. Vsako jutro so nam dajali dobro juho, ki nama je vnela pogum, zvečer pa malo govedine in pol kupice vina. Če sva ga le videla, vsa bila že vesela ter gledala prihodnost v jasni luči.

V tem času so nama dovolili, da sva se smela izprehajati po velikem vrtu za bolnišnico, v katerem je stalo dosti starih brestov. Pod drevjem so stale klopi, midva pa sva se v širokih, sivih plaščih in čepicah izprehajala po drevoredih kot dva bogataša.

Vreme je bilo krasno. Razgled sva imela na Parto, obrobjeno od topolov. Ta potok se na levi strani izliva v Plajso in pri tem dela velike višnjeve ovinke. Na tej strani je tudi velik bukov gozd, pred njim pa so tri bele velike ceste, vodeče čez širne poljane, na katerih raste ječmen, oves, pšenica in rž, sploh vse, kar nudi bogat, prijeten pogled, posebno kadar veter pihlja čez ter klasje valovi v solčnih žarkih.

Junjska vročina je obetala dobro letino. Ko sem gledal to lepo okolico, sem se večkrat spomnil Plazburga ter pričel jokati. Zimmer pa je govoril:

»To bi pa res rad vedel, zakaj jokaš, Jože! Namesto, da bi bila dobila vročico ali novo roko in nogo, kakor sto drugih, lepo posedava v senci na klopi, dobivava juho, meso in vino in smeja celo pušiti, ako imava kaj — ti pa še nisi zadovoljen? Kaj pa ti je?«

Zdaj sem mu pripovedoval o svoji ljubezni do Katarine, o izprehodih v Vier-Winden, o najinih lepih nadah, zakonskih obljubah, skratka o tistih lepih časih, ki so bili samo še sanje. On je pušil pipo in me poslušal.

»Vidiš«, je rekel nazadnje, »to je prav taka žalostna povest kot moja. Pred naborom 1798. leta bi se bil tudi jaz moral oženiti z dekletom iz naše vasi. Marjetica ji je bilo ime in jaz sem jo ljubil kot punčico v očesu. Bila sva zaročena in med vso curiško vojno ni minil dan, da bi ne bil mislil nanjo.«

»A kaj sem slišal, ko sem prvič prišel domov na dopust? Da je že tri mesece omožena z nekim čevljarjem iz naše vasi! — Lahko si misliš mojo jezo, Jože. Nič nisem več videl, nič slišal, vse bi bil najrajši zdrobil. Ker so mi rekli, da čevljar pravkar sedi v pivovarni »pri Velikem

jelenus«, sem šel meni nič tebi nič tja. Komaj vstopim, ga že zagledam na koncu mize poleg okna, ki je gledalo na dvorišče. Z dvema ali tremi drugimi malopridneži je bril norce in pridno so praznili vrče. Jaz pristopim, on pa zakliče: »Poglej ga, poglej, Kristijan Zimmer je tu! Kako pa je kaj, Kristijan? Marjetica te lepo pozdravlja!« In z očmi je mežikal govoreč. Jaz pa naglo zgrabim vrč ter ga z njim lopnem po glavi, rekoč: »To-le ji nes! od mene! To je moje ženitvanjsko darilo!« Seveda so zdaj drugi planili name, jaz pa sem jih še par z vrčem podrl po tleh, skočil na mizo, potem skozi okno na trg in tako odnesel pete.

A komaj sem prišel domov k materi, so že prišli orožniki ter me uklenili na višje povelje. Zvezanega so me naložili na kola ter me vlačili od brigade do brigade do polka, ki je bil takrat v Strassburgu. Šest tednov sem bil zaprt v vojašnici in bi bil bržkone dobil za kazen galere, ko bi ne bili prav takrat šli čez Ren v Hohenlinde. Sam poveljnik Kurtod mi je rekel: »Tvoja sreča, da si dober strelec. Če boš pa še enkrat ljudi pobijal z vrčem, bo slaba zate, to ti povem. Ali se na ta način pobota človek s človekom, zverina? Ali ne nosimo sablje zato, da jo rabi-mo in delamo čast domovini?« Na to mi nisem vedel kaj odgovoriti.

Od takrat sem izgubil veselje do ženitve. Kar molči mi o vojaku, ki misli na ženo in otroke — to ti je mevžal! Le poglej generale, ki so se poženi — ali so še taki vo-jaki, kakor so bili prej? Ne, zdaj mislijo samo na to, kako bi si povečali premoženje, posebno pa, da bi ga še za živega prijetno uživali doma s svojimi vojvodinjami in malimi vojvodici. Moj ded, ki je bil gozdni čuvaj, je vedno govoril, da mora biti dober lovski pes suh. Isto mislim jaz o dobrih generalih in vojaki. Mi smo vedno debeli, kot je predpisano, naši generali pa se preveč rede, ker jim doma predobro kuhajo.«

Tako je govoril Zimmer iz odkritega srca in njegove besede niso bile baš take, da bi mi bile mogle pregnati žalostne misli.

Ko sem že mogel vstati, sem hitro sporočil gospodu Guldenu, da se zaradi lahke poškodbe na rami nahajam v bolnišnici v lipskem predmestju, da pa zaradi mene ni treba biti v skrbeh, ker mi je vsak dan boljše. Prosil sem

V letu 1924-25 je plačala Slovenija na neposrednih davkih 114.2 milijona dinarjev, akoravno je bilo po proračunu predpisano le 74 milijonov dinarjev; plačala je torej za 40.2 mil. dinarjev več kot se zahteva po proračunu, med tem je štirikrat večja Srbija s Črno goro plačala le 197.6 mil. dinarjev, niti dvakrat toliko kot Slovenija, a samo 8 mil. dinarjev več kot določa proračun. Plačilo Slovenije je za 55 odstot. prekoračilo proračunano vsoto, dočim v primeri s Slovenijo nedovoljno plačilo Srbije presega proračun le za 5 odstot.

Takozvanečasne 500 odstot. in 30 odstot. doklade na zemljiški davek, odnosno ostale neposredne davke, je plačala Slovenija meseca marca 1925 4 milijone dinarjev, Srbija pa le 4.6 mil. dinarjev, za mesece januar, februar, marec 1925 je plačala Slovenija 12.4, Srbija pa le 9.2 mil. dinarjev.

Po proračunu za leta 1924-25 odpade na Slovenijo dohodnine z vsemi dokladi vred 33 mil. dinarjev, predpisalo se je pa na podlagi izkaza delegacije ministrstva financ v Ljubljani 62.3 milijone dinarjev ali za 90 odstot. več kot določa proračun.

Hišna najmarina, neznosno breme za hišne posestnike, znaša v Srbiji 9.88, v drugih pokrajinah 26, v Sloveniji pa 41.60 odstot. čiste najemnine.

Nejednaka, pretirana in za vse sloje v Sloveniji neznosna davčna bremena so privedla gospodarske kroge do tega, da prirejajo protestne shode proti pretiranemu obdavčevanju. Taki shodi so se vršili v Zalcu (26. aprila), v Slov. Gradcu (7. jun.), v Ljubljani (21. junija) in v Celju (23. junija). Teh protestnih shodov so se udeležili zastopniki vseh strank in so bile soglasno sprejete zahteve:

1. glede dohodnine: povišanje eksistenčnega minimuma na 20.000 D, sprememba lestvice za odmero dohodnine iz kronске v dinarsko veljavo, kot podlaga za odmero dohodnine naj služi triletni preizkus dohodkov, izdajanje plačilnih nalogov, ukinitje plačila invalid. davka in komorskega davka od dohodnine.

2. Glede hišne najmarine: ta davek se naj izenači s hišno najemninskim davkom v Srbiji, naj se ukine 30 odstotna doklada, ukine pobiranje te 30 odstot. doklade od deželnih doklad.

3. Ukinitje 2 odstot. davka za ročne delavce.
4. Revizija zakona o taksah.
5. Predpis davka v prvi polovici davčnega leta, in šele potem, ko je dohodek že porabljen.
6. Milejše postopanje pri iztirjanju davkov.
7. Izenačenje davkov v celi državi.

Ti protestni shodi so glasen opomin vladi, da naj preneha s pogubno davčno politiko, so klic obupanih in plačila nezmožnih davkoplačevalcev v Sloveniji. Karakteristična je zadnja točka resolucije protestnega shoda v Ljubljani, ki se glasi:

Pozivljamo vse poslance iz Slovenije, da odločno nastopijo v narodni skupščini in pri g. finančnem ministru, da se zgoraj navedena davčna bremena v Sloveniji že v dvanajstih, ki so v razpravi za tekoče leto, odpravijo, oziroma ublaže. Če vlada noče uvideti našega položaja in zmanjšati naša bremena, zahtevamo, da noben poslanec iz Slovenije ne glasuje in ne podpiše dvanajstin, ki so sedaj v razpravi in podvzamejo vse korake v dosego naših zahtev. Apeliramo na narodno skupščino v celoti, da uvidi davčno obremenitev Slovenije, ki ji grozi gospodarska propast.

Protestni shodi zoper davke se vrše tudi v bogati Vojvodini.

ga tudi, naj moje pismo pokaže Katarini in teti Marjeti, da dobita pogum in zaupanje v tej grozni vojni. Tudi sem mu pisal, da bi bil neizrečeno srečen, ako bi kaj zvedel od doma in o zdravju mojih dragih.

Od tega časa nisem imel več miru: vsako jutro sem pričakoval odgovora. Ako sem videl, kako je poštni vojak po dvajset do trideset pisem razdelil po dvorani, a zame ni imel ničesar, me je kar zbudilo pri srcu in hitro sem šel na vrt, da sem se razjokal. Tam je bil teman kot, kamor so odkladali odbito posodo. Ta senčnati prostor mi je bil posebno všeč, ker bolniki niso zahajali tja. Tam sem posedal na stari, z mahom obrastli klopi, vtopljen v svoje misli. Hude misli so mi včasih rojile po glavi. Domneval sem si celo, da bi Katarina utegnila pozabiti svojo obljubo, in srce mi je govorilo: »Ko bi te le pri Kaji ne bili pobrali! Zdej bi bilo vsega konec! ... Zakaj te niso pustili ležati? Boljše bi bilo, nego toliko trpeti!«

Nazadnje sem si že želel, da bi sploh več ne ozdravel. Neko jutro pa je poštar med drugimi zaklical tudi moje ime. Dvignil sem roko, a niti besede nisem mogel izpregovoriti. Dali so mi debelo pismo, pokrito s brezčimvilnimi poštnimi pečati. Spoznal sem pisavo gospoda Guldena in od razburjenja prebledel kot smrt.

»Aha!« je rekel Zimmer in se zasmejal. »Nazadnje je vendar prišlo!«

Odgovoril mi nisem, ampak potem, ko sem se bil oblekel, pismo vtaknil v žep ter šel doli, da bi ga na vrtu na navadnem mestu nemoten prečital.

Ko sem ga odprl, sem najprej ugledal nekaj drobnih jabolčnih cvetov, ki sem jih vzel v roko, in pošteno nakaznico z nekaterimi besedami gospoda Guldena. Najbolj pa me je ganilo in me pretreslo po vsem telesu, ko sem ugledal Katarinino pisavo, v katero sem strmel z zasolzenimi očmi, ne da bi jo mogel čitati, ker mi je prehudo bilo srce.

Slednjič sem se pomiril in prav počasi čital pismo. Večkrat sem prenehal, hoteč se prepričati, da se ne motim, da v resnici piše Katarina in da ne sanjam.

Pismo sem shranil, ker me je takorekoč poklicalo nazaj v življenje. Naj ga postavim semkaj tako, kakršno sem prejel dne 8. junija 1813. leta.

O štedenju.

Dne 25. maja je gospod finančni minister poslal finančnemu odboru pismo, v katerem ga poziva k sodelovanju v cilju štedenja. V tem pismu je treba podčrtati dve izjavi gospoda ministra: prva, da so davčna bremena dosegla vrhunec in da se ne more misliti na povišanje starih, in uvedbo novih davkov, doklad itd. in druga, da se zelo težko pokrivajo i odobreni krediti. Pričakovali bi, da bo gospod minister z ozirom na ti dve izjavi o predloženih dvanajstih prišel z zmanjševanjem davčnih bremen in z zmanjševanjem državnih izdatkov, vidimo pa ravno nasprotno! Uvedel je spet dve novi bremen: povečal je ceno na sol, katero povečanje bo dalo 60 milijonov dinarjev novih dohodkov — (5 D letno na prebivalca) in z novo carinsko tarifo povzročil uvozne carine. Gospod minister je ostal zvest svoji davčni politiki, ki obstoji v tem, da pridobiva večino državnih dohodkov državni blagajni potom posrednih davkov, neposredni davki znašajo le eno desetino vseh državnih dohodkov, ostal zvest metodi, da naj večino državnih izdatkov pokrivajo najširši sloji ljudstva, pokrivajo oni, ki živijo v najbednejših razmerah in se bore za obstanek. Posledica teh povišanj bo naraščanje draginje, posledica bo, da bodo življenjski pogoji srednjega stanu, osobito pa delavskega stanu še težavnejši. Kakor se povečujejo bremena ravnotako se povečujejo krediti. Obsojati moramo povečanje kredita za dnevni poslanec od 3 milijonov, v dvanajstih za mesece april—julij, na 14 milijonov dinarjev v sedanjih dvanajstih in to v času, ko vlada trdi, da nima sredstev za uradnike, bedne penzioniste, invalide itd., v času, ko se, kakor pozneje navajamo, ne izplačujejo honorarji, prispevki itd. katere bi morala vlada po zakonu izplačevati, v času, ko vlada ne izpolnjuje danih obljub, za katere obstoji moralno obveza vlade, v času, ko se na primer rudarjem v Velenju akordne postavke znižuje za 30 odstot. Povečujejo se pretirano visoki krediti za vojaštvo, ki znašajo po proračunu 19.56 mil. dinarjev za nabavko oblek 4 mil. dinarjev in to v času, ko se dviga vrednost dinarja in bi bilo pričakovati, da bodo krediti dovoljeni po budgetu ne samo zadostovali, nego bodo znatni zneski še preostali. Povečujejo se krediti za oboroževanje, za izpopolnitve orožarne v Kragujevcu; za te namene se odobrava preko 30 mil. dinarjev, za potrebe ljudstva, za potrebe bednih slojev — nema para. Pretirano visoki dispozični fond, ki znašajo po budgetu 146 milijonov dinarjev, so se povišali v dvanajstih za mesec april—julij in se povišujejo tudi v teh dvanajstih. V prejšnjih dvanajstih se je povišal dispozični fond ministrskega predsednika za 1 mil. din., dispozični fond ministra notranjih zadev za 1 mil. din., dispozični fond ministra zunanjih zadev za 2.75 mil. dinarjev, dispozični fond rezervnih kreditov za 20 milijonov dinarjev. V sedanjih dvanajstih se ponovno zvišuje dispozični fond ministra predsednika za 1 mil. dinarjev, ministra notranjih zadev za 1 mil. dinarjev, ministra zunanjih zadev za 3.333 mil. dinarjev. V celem bo vlada potrošila do konca novembra brez kontrole parlamenta, brez odobrenja glavne kontrole 176 milijonov dinarjev.

O zadolževanju.

SedANJI finančni minister se vedno hvali, da je prenehal z zadolževanjem pri Narodni banki in da vodi mnogo boljše finančno politiko, kakor so jo vodili njegovi predniki. Resnica je, da on ne dela več dolgovi pri Narodni banki, zato pa ne vrši plačil, katere bi moral

Dragi Jože!

To pismo naj Ti že naprej pove, da Te ljubim čedalje bolj in bom vedno ljubila samo Tebe.

Tudi Ti povem, da mi dela največjo žalost, ker ranjen ležiš v bolnišnici in Ti ne morem streči. Silno me to boli. Odkar so odšli potrjenci, nismo imeli več mirne ure. Mati so bili nejevoljni in so rekli, da bom še znorela, ako bom neprestano jokala, a niso nič manj jokali, kadar so zvečer sami sedeli pri ognjišču — prav dobro sem jih čula zgoraj. Zatem so vselej vso jezo izlili na Pinakla, ki se ni več upal niti na trg, ker so kladiivo nosili v košari.

Najbolj žalostni pa smo bili takrat, ko se je raznesla govorica, da je bila bitka, v kateri je izgubilo življenje tisoče ljudi. Mi smo bili vsi kakor napol mrtvi. Vsako jutro so mati tekli na pošto, jaz pa kar nisem mogla več vstati. Nazadnje pa je vendar prišlo Tvoje pismo. Zdej mi je boljše, ker lahko plakam nemotena, zraven pa hvalim Boga, ki Te je ohranil živega.

Kako smo bili še srečni, ko si vsako nedeljo prihajal k nam, in ko smo tako mirno posadili skupaj in nič hudega nismo mislili! Takrat niti vedeli nismo, kako smo srečni. Se mislili nismo, kaj nas lahko doleti ... a zgodi naj se volja božja! Da bi le zopet ozdravel, da bomo zopet smeli upati, da bomo zopet skupaj kot nekdanj.

Zdej ljudje mnogo govorijo o miru. A mi smo imeli toliko nesreče in cesar Napoleon tako ljubi vojno, da se človek na nič ne more zanašati.

Najbolj me veseli, da Tvoja rana ni nevarna in da me še ljubiš ... Oh, Jože, jaz Te bom vedno ljubila, drugega Ti ne morem pisati — to je vse, kar Ti morem povedati iz dna srca. To pa tudi vem, da Te imajo moja mati zelo radi.

Zdej bi ti še gospod Gulden rad pisal nekaj besedi, in jaz Te poljubim tisočkrat. — Tu je prav lepo vreme, dobro letino bomo imeli. Velika jablana na vrtu je vsa bela samega cvetja. Nekaj cvetov bom odrgala in jih zate priložila v pismo, ko gospod Gulden konča pisanje. Z božjo pomočjo boš morda še kdaj skupaj jedla tista debela jabolka. Poljubi me, kot jaz poljubim Tebe, in pa z Bogom, z Bogom, dragi Jože!

vršiti v smislu zakonov, zato dela dolgov, katere imenuje »leteče dolgov« doma in v inozemstvu. Koliko znašajo ti leteči dolgovi, ne ve nihče, niti sam finančni minister ne, ker se vsak trenutek pojavljajo novi dolgovi. Komaj se zamaši jedna luknja, komaj se po mnogokratnem dreganju izplača kak star dolg, se pojavi že nov in tako gre naprej od meseca do meseca. Gospod finančni minister je poslal dne 13. maja vsem ministrstvom in vsem državnim ustanovam poziv, da mu predložijo sezname vseh dolgov; ali je dobil te seznane, koliko znašajo ti dolgovi, gospod finančni minister ne pove. Dolžnost finančnega ministra bi bila od časa do časa, recimo vsako četrletje predložiti finančnemu odboru seznam vseh še obstoječih dolgov, da bi se moglo kontrolirati, ali in v katerem znesku obstoje ti dolgovi. Za izplačilo starih dolgov služi v budgetu postavka pod oznako »državne obveze iz prejšnjih let« v znesku 60 milijonov dinarjev, nadalje kredit v dvanajstih za april—julij v znesku 50 mil. dinarjev in kredit v dvanajstih za avgust—november v znesku 40 mil. dinarjev. Ti zneski so z ozirom na izjave prejšnjih finančnih in resornih ministrov mnogo prenizki, četudi sedanji minister trdi da ni večjih dolgov, da pa obstoje spori radi nekkih nabavk ministrstva vojne in gradjevin.

Glede dolgov.

ki se cenijo na okroglo 1.5 milijardo dinarjev navaja in dokazuje spomenica ali izjava Jugoslovanskega kluba točno in podrobno, da so ti dolgovi po veliki večini upravi v silno sramoto. Dolguje se domačim in tujim podjetnikom za razne nabave, dolguje se uradništvu na prejemkih, dolguje se upokojencem in invalidom, torej vsem onim, ki so rednega izplačila itak silno bornih plač in prejemkov najbolj potrebni, ki so v pravem pomenu besede izročeni obupu in poginu. Vladne stranke obljubljajo, tudi finančni minister je tolikokrat obljubil, da se bo to in ono izplačalo, a vse to so samo besede, prevara.

Izjava nadaljuje:

Vlada je obvezana, da izpolni obljube, dane svojim državljanom. Ob priliki markiranja kron se je odtegnilo 20 odstot. in je vlada dala za ta odtegljaj bone z obljubo, da bo te bone realizirala, dočim so prejšnji ministri v svrhu izplačila teh bonov stavljali v budget gotove zneske — v budget leta 1922-23 25 mil. dinarjev — je sedanji minister kratkotalo ta kredit črtal in ne misli na izpolnitev vladne obljube. S takim postopanjem se ubija zaupanje do vlade in ustvarja razpoloženje ljudstva, ki ne bo v prilog države.

Ogrožen obstoj kreditnih zadrug.

Ob priliki razprave o konvenciji z Avstrijo smo opozorili vlado na težke posledice, ki ogrožajo obstoj kreditnih zadrug in pupilarnih občekoristnih hranilnic v Sloveniji, ki so bile pred vojno primorane nalagati svoj odvišen denar v Gradcu, na Dunaju itd.; v skladu do ločbe konvencije, da izplača Avstrija za 100 predvojnih zlatih kron le 8 dinarjev, izgube iste dve tretjini svojega naloženega denarja. Ob tej priliki je dal v imenu vlade g. minister zunanjih zadev dr. Ninčič izjavo, da bo vlada tem denarnim zavodom dala podporo. Minulo je več kot dve leti, a vlada se prav nič ne briga za slovesno, v narodni skupščini dano obljubo. Kaj je posledica tega? Vlagatelji skušajo sodnijskim putem od teh nesrečnih denarnih zavodov doseči izplačilo vlog, mnogi teh zavodov se bore za obstanek, posojilnica na Velki, tik ob

Solze so me polile, ko sem čital to pismo, in ko je prišel Zimmer, sem mu rekel:

»Sedi tja-le, da Ti prečitam, kar mi piše Katarina.«

»Počakaj, da si prej natačim pipo«, je rekel on.

Zapri je pokrov čez tlečo gobo in še pristavil:

»Zdej pa lahko začneš, Jože. A naprej ti povem, da sem že star in ne verjamem vsega, kar ljudje pišejo — ženske so bolj prebrisane od nas.«

Kljub temu sem mu počasi čital Katarinino pismo. Ničesar ni rekel, ko pa sem končal, ga je vzel in ga dolgo gledal z zamišljenim obrazom. Potem mi ga je vrnil z besedami:

»Dobro dekle je to, Jože, in pametne glave. Ta nikdar ne vzame drugega kot tebe.«

»Misliš, da me ima res rada?«

»Da, na to se lahko zaneses. Ta nikdar ne vzame Passaufa. Jaz bi prej dvomil o cesarju nego o njej.«

Najrajši bi bil nato objel Zimmera.

»Od doma«, sem mu rekel, »sem dobil bankovec za sto frankov. Denar potegnem na pošti, da bova imela za steklenico vina. Zdej pa poskrbiva, da bova smela ven.«

»Pametno govoriš«, je odgovoril, si sukal debele brke in pipo vtaknil v žep. »Nerad bi splešnil na vrtu, ako so zunaj gostilne. Glejva, da dobiva dopustne liste.«

Dobre volje sva se dvignila in šla po stopnicah v bolnišnico, ko je prišel doli poštar, ustavil Zimmera in ga vprašal:

»Ali niste vi Kristijan Zimmer, topničar pri drugem polku jezdece artiljerije?«

»Dovolite, poštar, jaz sem.«

»Nate, tu je nekaj za vas«, je rekel poštar in Zimmeru izročil majhen zavitek in debelo pismo.

Zimmer je obstrmel, ker nikoli še ni dobil kaj takega niti od doma niti odkod drugo. Odprl je zavitek. V njem je bila škatljica, v škatljici pa križ častne legije. In zdej je prebledel, oči so se mu orosile in za trenutek se je nagnil z roko ob držaj. Nato pa je zakričal: »Živio cesar!« s takim groznim glasom, da so vse tri bolniške dvorane kakor cerkev gromko odmevale od tega klica.

Dalje prih.